

Nino Popiashvili

Georgia, Tbilisi

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

**Markers of the National Identity and Fiction
(1991 Independence of Georgia: Process and Results)**

Georgian literature of the 1980s was filled with new topics. If until that time, the main subject of the literary text had been limited to issues recognized by the Soviet ideology as mandatory, then since the 1980s, the subject has been replaced and historical-patriotic and religious issues, markers of the national identity have become urgent.

The independence of Georgia, officially announced on April 9, 1991, was preceded by both global and local events. Acquiring independence, collapse of the Soviet system and existence of an independent country was a political, economic, social and cultural process.

Key words: Markers of the National Identity, Georgian literature

ნინო პოპიაშვილი

საქართველო, თბილისი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

**ნაციონალური იდენტობის მარკერები
და მხატვრული ლიტერატურა
(საქართველოს 1991 წლის დამოუკიდებლობა:
პროცესი და შედეგი)**

მეოცე საუკუნის 80-იანი წლების ქართული ლიტერატურა ახალი თემებით შივსო. თუ მანამდე მხატვრული ტექსტის ძირითადი თემატიკა შემოსაზღვრული იყო საბჭოთა იდეოლოგიის მიერ სავალდებულოდ მიჩნეული საკითხებით, 80-იანი წლებიდან დაიწყო თემატიკის ჩანაცვლების პროცესი და აქტუალური გახდა ისტორიულ-პატრიოტული და რელიგიური საკითხები, ნაციონალური იდენტობის მარკერები.

საქართველოს დამოუკიდებლობას, რომელიც 1991 წლის 9 აპრილს გამოცხადდა ოფიციალურად, წინ უძღვოდა როგორც გლობალური, ისე ლოკალური მოვლენები. მათ შორის, გლობალური მოვლენებიდან შეიძლება დავასახელოთ საბჭოთა კავშირის რღვევა, ხოლო ლოკალური მოვლენებიდან, მრავალთვიანი მშვიდობიანი პროტესტი და დამოუკიდებლობის მოთხოვნა, 1989 წლის 9 აპრილის ტრაგედია, ასევე, საბჭოთა ეპოქისათვის უცხო, პირველი მრავალპარტიული, დემოკრატიული არჩევნები.

დამოუკიდებლობის მოპოვება, საბჭოთა სისტემის რღვევა და დამოუკიდებელი ქვეყნის ეგზისტენცია პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული პროცესი იყო. საბჭოთა სისტემასთან ადაპტირებული მოქალაქეების დიდი ნაწილისათვის რთული იყო იმ ღირებულებების გაშინაარსება, რასაც ქვეყნის დამოუკიდებლობა წარმოადგენდა. ამასთან ერთად, საზოგადოების ერთი ნაწილი საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლას და ამ პროცესების მუდმივ მხარდაჭერას წლების განმავლობაში იატაკქვეშა მუშაობით, დისიდენტური საქმიანობით ახერხებდა.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ახალი კულტურული გარემო აღმოცენდა. დამოუკიდებელი რესპუბლიკები საკუთარი კულტურული იდენტობის შეცნობისა და გამოვლენის გზას დაადგნენ, სადაც, ბუნებრივია, მთელი აქცენტი იმ განსხვავებებზე კეთდებოდა, რაც არსებობდა და არსებობს ყოფილ საბჭოთა ხალხებს შორის. განსაკუთრებული წვლილი კულტურულ იდენტობაში ხალხების ისტორიამ, რელიგიამ, ეროვნულმა ლიტერატურამ და კულტურულმა მრავალფეროვნებამ შეიტანა.

საბჭოთა კავშირის დაშლისთანავე საქართველომ უარი თქვა საბჭოთა სიმბოლიკებზე და საბჭოთა გმირებზე. საქართველომ უარი თქვა საბჭოთა წარსულში თანამონაწილეობაზე, ანუ იმ ხაზის გაგრძელებაზე, რაც საბჭოთა ქვეყნისათვის იყო მოსალოდნელი. საბჭოთა ბელადების მეგობები ერთმანეთის მიყოლებით გაჰქონდათ ქალაქების მთავარი მოედნებიდან. ქუჩებს, მოედნებს, რომლებიც ატარებდნენ საბჭოთა გმირების სახელებს, მიანიჭეს ქართველი ისტორიული პირების სახელები. ქუჩებსა თუ სახელმწიფო დაწესებულებებში საჯაროდ გამოტანილი საბჭოთა ბელადების სიტყვები, მათი აზრების შემცველი ლოზუნგები იცვლებოდა არასაბჭოთა მწერლების გამონათქვამებით, 9 აპრილს დაღუპულთა

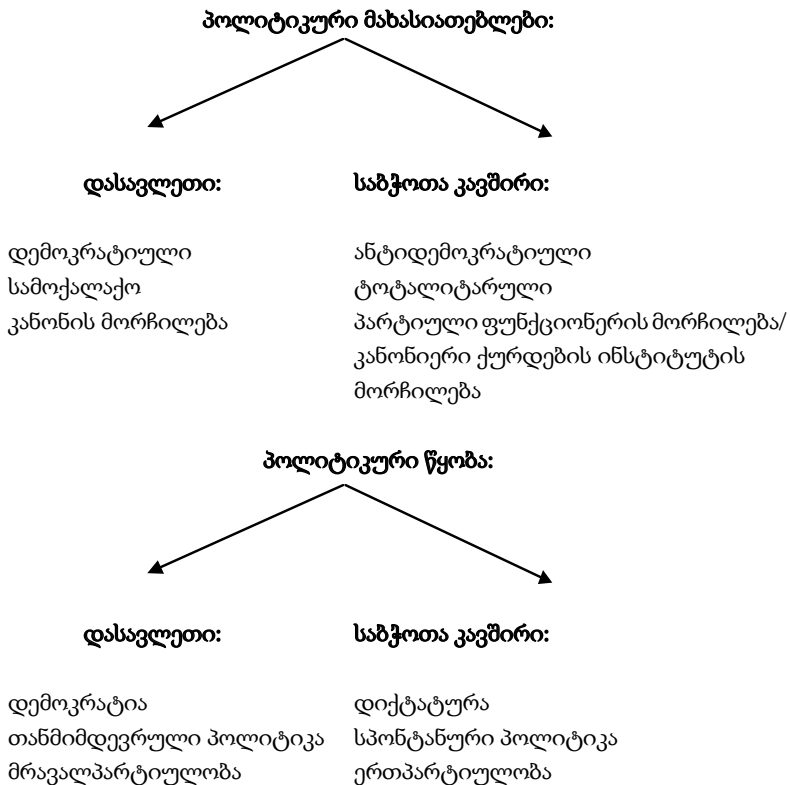
გამო შექმნილი ლექსების სტრიქონებით და სხვა ეროვნულ-პატრიოტული ტექსტებით. საბჭოთა ბელადების ძეგლების ადგილი კი საქართველოს მეფეებისა თუ სხვა ისტორიული გმირების, წმინდანების ძეგლებმა დაიკავა. უნდა ითქვას, რომ საბჭოთა მემკვიდრეობის საყოველთაო უარყოფა და საკუთარი კულტურულ-ისტორიული ფესვებისაკენ მიბრუნება ბევრმა ქვეყანამ დიდხანს ვერ შეძლო. მრავალ პოსტსაბჭოთა ქვეყანაში დღემდე დგას ლენინისა თუ სხვა რომელიმე საბჭოთა ბელადის ძეგლი, ქუჩებსა და მეტროს სადგურების სახელწოდებებში კვლავაც ჟღერს საბჭოთა წარსული. როგორც ცნობილია, ნაციონალური იდენტობის ფორმირებაში დიდი როლი აქვს წარსულს: ისტორიას, მითოლოგიას, ემბლემებსა და ისტორიულ ძეგლებს და სხვ. საქართველოში მიმდინარე ანტისაბჭოთა პროცესები, მიბრუნება ეროვნული ფესვებისაკენ, საკუთარი კულტურულ-ისტორიული იდენტობის კვლავდაბრუნება პოზიტიურ ცვლილებად უნდა ჩაითვალოს, რადგან ამით ერთხელ და სამუდამოდ ითქვა უარი საბჭოთა გამოცდილებაზე, თუმცა ქვეყნის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი იყო ისიც, რომ საბჭოთა წარსულზე უარის თქმას ეროვნული/საზოგადოებრივი იდენტობის თანამედროვე ტრანსფორმაცია მოჰყოლოდა.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ აღმოცენებულმა ახალმა რეალობამ პოსტსაბჭოთა ქვეყნები გარკვეული თვითიდენტიფიკაციის კონფლიქტამდე მიიყვანა. მიუხედავად იმისა, რომ საბჭოთა კავშირის დაშლა გარდაუვალი პროცესი იყო, აღმოჩნდა, რომ პოსტსაბჭოთა ქვეყნების დიდი უმრავლესობა არ იყო მზად თანამედროვე დემოკრატიული გარდაქმნებისათვის. ეს პროცესი თითქმის ერთნაირად ვრცელდებოდა როგორც საბჭოთა კავშირის ევროპულ, ისე აზიურ და ევრაზიულ ნაწილებზე.

თავისუფლებამ ახალი ღირებულებები მოიტანა. ამას კი კულტურული შოკი მოჰყვა, განსაკუთრებით, – შოკი დასავლური ღირებულებების მიმართ. კულტურული შოკის მდგომარობა წარმოადგენს კონფლიქტს ინდივიდების ჩვეულ ღირებულებებს, ნორმებს, ენას, ყოველდღიურ პრაქტიკას შორის და დამახასიათებელია იმ ჩვეული გარემოსთვის, რომელიც მის გარშემო ადრე იყო და იმ ახალი გარემოსათვის, რომელშიც ის მოულოდნელად აღმოჩნდა. ამას კი მეტ-ნაკლებად განიცდის ყველა, ვინც

მოხვდება პირველად უცხო კულტურულ გარემოში. მათ შორის ისინი, ვისთვისაც უცხო იყო ახალი კულტურული რეალობა, რომელიც დამოუკიდებლობის შემდგომ აღმოცენდა. რაც უფრო მეტია, დიდია და ღრმა განსხვავება ყოფილ და ახალ კულტურებს შორის, მით მეტია შოკური რეაქციის ძალა.

ტიპოლოგიური მახასიათებლების მიხედვით, ერთმანეთისაგან აშკარად განსხვავდებოდა დასავლური და საბჭოთა კულტურები. ეს იყო ის კულტურული ოპოზიციები, რომელთაც ხშირად ერთმანეთზე ნეგატიური გავლენაც ჰქონდა. ჩვენ ბინარული ოპოზიციები დიაგრამულად შემდეგნაირად გამოვსახეთ.

სოციალურ-ეკონომიკური მახასიათებლები:

დასავლეთი:

წარმოება, როგორც ბაზისი
მოგებაზე ორიენტირებული
წარმოება
შრომის ხარისხზე ორიენტირება
შრომის გამარტივებაზე
ორიენტირება
ანაზღაურებაზე ორიენტირებული
შრომა

საბჭოთა კავშირი:

განაწილება, როგორც ბაზისი
განაწილებაზე ორიენტირებული
წარმოება
შრომის ხარისხისადმი
უყურადღებობა
შრომის გამარტივებისადმი
ნაკლები ინტერესი
სახელმწიფოს ქონების მითვისებაზე
ორიენტირებული შრომა

კულტურული მახასიათებლები:

დასავლეთი:

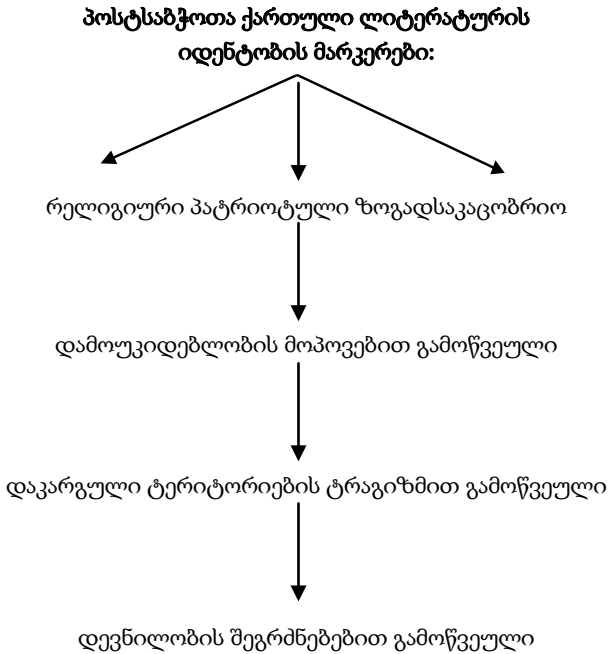
რეალიზმი, პრაგმატულობა
პლურალიზმი
ობიექტივიზმი
დინამიზმი
თავისუფლება

საბჭოთა კავშირი:

იდეალიზმი
იდეოლოგიური მონობა
ცალსახა სუბიექტივიზმი
სტატიკურობა
დიქტატორული წესრიგი

აღნიშნული ტიპოლოგიური მახასიათებლები, ბუნებრივია, ხშირ შემთხვევაში პირობითი, ან ძალზე სქემატურია როგორც დასავლური, ისე საბჭოთა კავშირის განსაზღვრისათვის, თუმცა, ოპოზიციური ხასიათი აშკარად გამოკვეთილია და რეალურად ასახავს მმართველობის ძირითად ტენდენციებს.

პოსტსაბჭოთა ლიტერატურის იდენტობა ძიების პროცესში აშკარად ავლენს რამდენიმე, ერთმანეთზე დამოკიდებულ ხაზს, რომელთა შორისაც შეიძლება გამოიყოს რელიგიური, პატრიოტული, ზოგადსაკაცობრიო თემები.

ძიების, თვითდამკვიდრებისაკენ სწრაფვა ქართულ პოსტსაბჭოთა ლიტერატურაში ბუნებრივი პროცესი იყო, რომელმაც ერთგვარი პატრიოტული თვითიდენტიფიკაციის ეტაპი შექმნა. მოგვიანებით კი, თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში სწორედ ამ ხაზის, პატრიოტული იდენტობის დეკონსტრუქცია, დემითოლოგიზაცია ხდება ახალი იდენტობის განმსაზღვრელი.

დამოწმებანი:

ბაქრაძე 1990: ბაქრაძე აკ. *მწერლობის მოთვინიერება*. თბილისი: რუსთაველის საზოგადოების გამომცემლობა „სარანგი“, 1990.

რატინი 2015: რატინი ი. *ქართული მწერლობა და მსოფლიო ლიტერატურული პროცესი*. თბილისი: თსუ გამომცემლობა, 2015:

წიფურია 2016: წიფურია ბ. *ქართული ტექსტი საბჭოთა/პოსტსაბჭოთა/პოსტმოდერნულ კონტექსტში*. თბილისი: 2016.

პოპიაშვილი 2011: პოპიაშვილი ნ. *ქართული პოსტსაბჭოთა ლიტერატურა კულტურული იდენტობის დისკურსში*. თბილისი: 2011.

Maria Filina

Georgia, Tbilisi

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Russian Literature in Georgia at the end of XX – Beginning of XXI Century (public role and teaching)

In Georgia, in the XX century, a fundamental school of Russian studies and the study of Georgian-Russian literary relations was established. Russian literature has become an integral part of Georgian culture, there was a close connection between the intellectual elite of the two countries.

After the collapse of the USSR and in the 1990s, this atmosphere was dispelled, the attitudes were overestimated, there was an undoubted orientation of Georgia to other values, including cultural ones.

The new generation was isolated from Russian culture. Political processes have different passions, sometimes cruelty. The world has ceased to be literary-centric, the vector of mental perception has changed irrevocably.

Nevertheless, interest in Russian literature remains, Russian-Georgian literary relations are developing, but in a different format. And in this situation it is very important to develop a new methodology for the study of Russian literature at all levels – from school to University.

Key words: Georgian-Russian literary relations, a new methodology for the study of Russian literature.